

Lausunto

20.05.2021

Asia: VM019:00/2021, VN/2033/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi hyvinvointialueiden ja HUS-yhtymän toiminnan valmistelun rahoituksesta vuosina 2021 ja 2022

Lausunnonantaja

Lausunnonantaja on:

Kuntayhtymä

Huomiot valmistelun rahoituksen määräytymisperusteisiin

a) Hyvinvointialueiden valmistelun rahoituksen määräytymisperusteet

Rahoitus mallissa 1 on Etelä-Karjalalle suotuisampi kuin mallivaihtoehto 2, kun tarkastellaan vuosia 2021 ja 2022 yhteensä.

Rahoituksen jakautumisen kriteerit on tässä vaiheessa mallissa 1 esitetty perustuvan perusosaan, asukasmäärään ja järjestämisvastuullisten määrään. Asukaslukuperusteisessa osassa painottuu tiheästi asuttujen seutujen rahoitus, vaikka perustamistehtävät ovat pitkälti samat suuremmilla ja pienemmilla alueilla.

Etelä-Karjalan näkökulmasta järjestämisvastuullisten määrän painoarvon tulisi olla pienempi, sillä se heikentää niiden alueiden asemaa, joissa on vuosien aikana tehty määrätietoisesti työtä integraation eteen ja vaikuttavan järjestämisvastuun malliksi. Lisäksi isoimmilla alueilla monien pienten toimijoiden (pienet kunnat ja kuntayhtymät) vaikutus uutta kokonaisuutta ja hallintoa luodessa on pieni.

Kaikilla alueilla tulee tehdä samat hallinnolliset tehtävät: Perustaa uusi juridinen henkilö ja laatia talousarviot sekä suunnitelmat hallintosääntöä ja henkilöstön siirtoja myöten. Myös IT-muutostalouksia syntyy. On varmistettava, että erillisellä ICT-muutostuella pystytään kattamaan tarvittavat muutokset.

On myös huomioitava, että jo tällä hetkellä yhden sote-järjestämisvastuun alla olevissa maakunnissa kunnat osallistuvat valmisteluun, ja uudistuksella on vaikutusta mm. kuntien omistamien kiinteistöjen jatkon suunnitteluun. Vaikka maakunnassa on yhteinen järjestäjä, edellyttävät esim. hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen roolit ja yhteistyö kuntakohtaista sopimista. Aivan kuten kiinteistöasioista sopiminenkin.

Lisäksi kuntayhtymän purkaminen aiheuttaa muita alueita enemmän tehtävää yhden järjestäjän nykymallissa toimiville, koska mukana on muutakin kuin erikoissairaanhoidon. Keskitetyn järjestämisvastuun alueilla kunnat joutuvat myös miettimään yhdessä sote-kuntayhtymän kanssa alijäämien kattamista, tulevaa kuntien asemaa ja omaisuusjärjestelyjä kuntayhtymän purkautuessa, aivan kuten erilliset kunnat joutuvat miettimään omaisuusjärjestelyjä.

Näistä em. syistä rahoituksen jakamisen perusteena olevaa järjestämisvastuullisten määrän painotusta tulisi pienentää.

b) HUS-yhtymän valmistelun rahoituksen määräytymisperusteet

Huomioitavaksi, että HUS-erva (tulevassa YTassa) saa rahoitusta erikoissairaanhoidon puolelta laskuttaessaan alueita yo-tasoisesta sairaanhoidosta ilman, että esim. Etelä-Karjalalla on oikea mahdollisuus vaikuttaa hintoihin.

Muut huomiot asetusluonnokseen tai perustelumuiistioon

Muut huomiot

Myönteistä on, että esitettyä valtionavustusta voidaan käyttää tarkoituksenmukaisesti erilaisiin hyvinvointialueen valmistelun tehtäviin ja niistä syntyvien kustannusten kattamiseen. Rahoituksen käytön valvonnan suhteen jää vielä epäselväksi se, miten usein ja tarkkaan rahoittajalta (VM) on kysyttävä rahoituksen käyttämisestä esimerkiksi palvelujen ostoihin. Nyt käynnissä olevissa STM-rahoitteisissa hankkeissa ohjaus on melko tiivistä, ja hankintoja tulee perustella riittävän tarkasti ja ennakkoon.

On myös hyvä muistaa, että hyvinvointialueen valmistelu- ja käynnistysvaiheessa on alueilla oltava riittävä mahdollisuus ja resurssit tehdä alueellisia ratkaisuja myös tulevaisuuden investointeihin, jotka perustuvat alueen asukkaiden tarpeisiin ja tukevat kustannusvaikuttavaa toimintaa.

Lignell Minna
Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden
piiri